

DIDACTICA

VII

ORAȘUL III

Patrimoniul.

(Răspunsul dat unor studenți, anul 3)

Vă dau dreptate când spuneți ca o casă este întodeauna mai mult decât ziduri, relația cu strada, cu țesutul cu orașul întreg, așa cum îndeobște suntem noi tentați, la școală, să vorbim. Probabil că dincolo de morfologia urbană, sintaxa etc. există o miza existențială pe care abia dacă reușim s-o recuperăm, în fapt, să ne-o readucem în memorie. Probabil că tehnicalitatea și jargonul propriu cercetării orașului ecranează întâlnirea originară cu casa, locuirea. Posibil. În plus, există o întregă traiectorie a devenirii subiectului (cel ce cunoaște) ce-și reprezintă și tocmai că face acest travliu „pune (dis-pune) în fața sa”, adică în *afara sa*, tot ceea ce cunoaște într-un spațiu asiguratoriu, res extensa, reprezentabil. Astfel, lucrurile devin obiecte iar obiectele sunt, știți asta, în ciuda promisiunii de obiectivitate, oarecum atârinate, căci țin de subiect, sunt reprezentate. Eu cred că este o miză aici, un simțămînt al ieșirii din încercuirea termenilor care mai degrabă obliterează decât clarifică, și este resimțit de cei ce își recunosc sieși că dispun de o terminologie gata făcută, gata de folosit, la îndemana. De aceea, cu atât mai mult admir încercarea voastră de a străpunge gata-făcutul; subiect-obiect, formă-funcțiune, materie-spirit, etc, opozabile false.

Ce-i drept, există și o nesfârșită poetică a proximităților teribil de periculoasă tocmai că este infinită și pe care o simțit deja cum stă la pînda. Și pentru că nu lucrează cu negativul, cu opusul ei, pe celălalt versant al ei. Ce-i drept, la atelier încercarea palidă a fost de a ieși de sub teroarea, cum spuneam, gata-făcutului, analizele cunoscute, aplicarea autorității intimidante a cifrelor, sociologia adică, „da”-ului extatic spus la tot ce se întâmplă, antropologia adică, teroarea socialului, etc. Probabil exercitarea irepresibilă și secretă a autorității subiectului. Traviul „lipit” pe case, observația directă, arhive, aproape discreta lipsă a interpretărilor ci doar datoria față de precizie și păstrare prin desen, au fost materia atelierului. De ce numai atât? Pentru că „doar” asumând acest travliu temporar modest *ceva* este încercat: situația *martorului* care mărturisește asupra a ceva ce a văzut, la care a fost martor, și, febril, încearcă să-l redea la infinit, fidel, scrupulos, fără să interpreteze faptele directe. Structura de ființa a martorului este aceea că evenimentul la care a fost martor îl depășește la infinit. De aceea el doar descrie. Deci, deodată, cuvintele sunt scrupul, fidelitate, recunoaștere. Măcar fidelitatea ține de fides, de *iubire* față de ceea ce, în mod uluitor, este. Și este, există istoric, *înaintea noastră*. Dar și, misterios, se prezintă *înaintea* noastră, ieșire în prezent, ferm, vertical. Patrimoniul este ieșire în prezent, în deschis. Se prezintă, ieșire în prezent: aici auziți, de buna seama, timpul, prezentul. Patrimoniul este timp, iar în timp se explicitează ființa. De aceea resimțim patrimoniul ca esențial. Iar faptul că uneori patrimoniul este neglijat sau distrus cu atât mai mult se adevărește portanța sa.

Revin: ieșirea în prezență, *ieșirea ca atare* este patrimoniul. *Tot ceea ce este apt să facă față*. În deschis, adică deschisul ființei. **Abia pe acest temei noi putem pretui patrimoniul ca atare, asazicand, material.** A face față deschisului și, în același timp, a sărbătorii evenimentul acestei revelații a ceea ce este propriu: de unde fațada, orientarea ei, asimetria casei. Orașul ca artefact istoric este receptacolul material al acestei neconținute ieșiri în prezență. Cu alte cuvinte, deschisul precede

orașul și nu invers. Cei chemați, cei responsabili (cei ce aud chemarea și interogația exigentă) se adună la solicitarea a ceea ce este preeminență. Despre preeminență este orașul și, implicit, patrimoniul. Aradul este pre-eminentă. Suntem moștenitorii acestui răspuns historical la o exigență (exigere-cerință) originară. De aceea, orașul este emancipare originară comuflată de cealaltă emancipare, poate, uneori, culturală, economică, de cele mai multe ori. Dar Emanciparea nu este posibilă fără exigența latentă.

Esența omului este chiar existența sa. De fapt, Heidegger numește omul *Dasein* în încercarea sa de a-l decupla de la înțelegerea metafizică, ca subiect cunoscător (cartezian). Da-sein, *a fi aici*, în deschisul ființei. Și fiind în deschis el este, simțit, *pornit către*, oarecum mobilizat și dincolo de *statusul* său: ex-static, dincolo de stabilitatea sa. A fi aici, deci a fi în loc, a aparține de ceva, de o înrădăcinare. A locui și, în același timp, fără de casă pornit către, transcendent. Omul este transcendentul însuși, cel ce depășește mereu, dincolo de sine însuși, aflat în fața lui însuși. A fi în afară este felul de a fi înăuntrul al *Dasein*-ului.

De aceea bine este să înțelegeți aderența și fenomenul oricărei „sălășluiri” nu ca pe o sedentaritate poetică-lirică ci cu un soi de dramatism reținut-tensionat, ca pe o mobilitate fără de casă. Această tractare a noastră către deschis este un permanent drum. Cât omul trăește omul este pe drum, fără de casă.

Înțelegeți desigur ca deschisul său este propria finitudine, *întru moartea sa*. Ajuns la capăt omul este acasă. Tractarea despre care vorbeam este posibilitatea viitorului, ca ceea ce vine din față. Responsabilitatea autentică ține de ceea ce stă în față. Prezentul, prezentificarea este posibilă tocmai pe acest du-te/vino între viitor ca extază, ca aruncare în față (pe temeiul grijii), ca proiectare de sine, pe de o parte, și aruncarea înapoi, înspre trecutul esențial, ca aceeași responsabilitatea. Cu alte cuvinte, numai trezirea față de viitor și față de sine (revelarea finitudinii și a morții ca moarte a mea ca momentul cel mai autentic al existenței mele) ma poate arunca ca cel ce a înviat, ca The Revenant, înapoi înspre trecutul meu. Abia acum, pe temeiul finitudinii, explicarea moștenirii, patrimoniul poate prinde ființă, iar privirea este de acum patrimonială. Și re-cunoscătoare, din nou cunoscută, într-o altă lumină. Și plină de gratitudine: un subiacent *mulțumesc* adus lumii. Patrimoniul nu este numai al zonelor protejate ci este perpetuu și, în mod exasperant, ubicuu. Deci cel ce se întoarce (Odiseu) este cel ce, paradoxal, a murit acestei lumi și s-a întors ca cel trezit. Acestei lumi, adică lumii cotidiene, ne-autentice.

De aceea cel revenit va vedea dicolo de mana curentă de lemn refăcută și recuperată nu numai frumusețea ei și satisfacția actului în sine ci, transparent, va recupera persistența a ceea ce a fost, mâinile trecute, zăbovirea, drama plecării, pe cei de dinaintea noastră. La fel scările, zidurile, totul. Lucrurile.

Dar, numai pe temeiul lipsei originare a lui „acasă” locuirea (a fi) este posibilă. Orașul este într-un fel locul celor fără de casă, a nostalgiei (nostos-algia, durerea după acasă) în forme tectonic-artificiale. Acesta este paradoxul, invertirea, straniețatea locuirii: este posibilă ca dis-locuire, ca negativ, ca nimicnicie. În fapt, reveriile despre care vorbiți sunt poate ceva legate de o casa originară (și cu toții visăm așa ceva) dar, mai ales, este o casă care nu este încă. Am mai spus-o, nostalgia originară nu este după ceva ce a fost ci după ceva ce nu a fost încă, nostalgia viitorului. Avem nostalgia patrimoniului, desigur, pentru care acest patrimoniu nu este decât o aproximare. Moștenirea vine, pe temeiul chemării, dinspre viitor, patrimoniul este „în viitor”. Probabil aceasta este tăietura neliniștitoare pe care o aduce cu sine orice interogare asupra patrimoniului și, mai ales atunci, când este grav lezat.

Atentatul asupra a ceea ce este (ca balans aruncat între viitor și trecutul esențial) este unul asupra memoriei, evident. Iar cei ce renunță cu ușurătate la el nu mai pot auzi chemarea, exigența, ce vine dinpre ce va veni și ce a fost și, totodată, nu mai pot spune nimic despre propriul sfârșit.

Aș mai avea de făcut ceva precizări la textul vostru: cred că trebuie făcută distincția între adăpostire și locuire; una mai degrabă folosește posibilitățile a ceea ce este natural iar cealaltă este un salt existențial, de esență, un salt în contra-naturii, în artificial și în nefamiliar. Apelul la analogii de tip cuib, căuș și alte reprezentări de efect cald ale lui acasă nu sunt proprii structurii stranii, ca cel plecat înspre (căzut și aruncat), a omului.

Nu cred că trebuie disociat discursul despre fațadă, oraș, structura zidurilor, de locuire. *Ele sunt* expresia locuirii. Numai cel ce locuiește poate ordona și poate sărbătorii. Locuirea dă dimensiunea și măsura. E acolo o donație.

Bun, am cam terminat cu ciuda că mai erau niște lucruri importante de spus dar pe care nu mi le mai amintesc acum.

Mulumesc,

Cu bine,

Florian Stanciu